

Paula Aikio-Tallgren:

YRITYS EI PAIKKAA MAAKUNNAN MAKSUVALMIUTTA

Tulevien maakuntien rahoitushuolto ja sen vaikutukset yksityisten palveluntuottajien asemaan on jäänyt sivurooliin valinnanvapauslain valmistelussa, kun huomio on kiinnittynyt erikoissairaanhoidon. Maakuntien rahoitushuolto on laaja kokonaisuus ja sen vaikutukset ulottuvat yksityisiin pk-yrityksiin, jotka tulevat osaksi maakuntien palveluntuottajien verkostoa.

Suomessa on eletty rahoituksellisessa hyvinvointivaltiossa 1990-luvun laman jälkeen, kun julkisen sektorin rahoitushuolto laitettiin laman opettamana kuntoon. Kuntoon laitetun julkisen sektorin maksukyvyyn myötä eri tahoilla oletetaan kuin automaattisesti, että tulevilla maakunnilla on aina rahaa yritysten saatavien maksuun. Näin ei välttämättä ole, ellei olemassa oleviin lakiluonnoksiin tehdä muutoksia.

Kyse ei ole niinkään valtion maksukyvyistä kuin valtion maksuhalukkuudesta turvata maakunnan maksuvalmius. Jos maksuvalmius on kunnossa, siihen turvaudutaan liian herkästi. Liian helppoa maksuvalmiutta pelätään kun säästöjä tulisi saada. Maakuntien rahoitushuolto on maksuvalmiuden osalta jätetty maakuntien rahoituslain maininnan varaan ilman sisältöä: ”Valtio voi myöntää maakunnalle lyhytaikaista lainaa tai valtioneuvoston päätöksellä siten kuin siitä erikseen säädetään”.

Tästä maininnasta on pitkä matka siihen, että yrittäjä saa maakunnalle esittämästään laskusta asianmukaisen ja sovitun maksuehdon mukaisen suorituksen tililleen.

Valinnanvapausmallissa rahan tarpeen luo asiakas, joka kantaa subjektiivisia perusoikeuksiaan selkäreppüssään. Tämä erottaa tulevat sote-hankinnat vaikkapa puolustushallinnon rahoitusmekanismista. Puolustushallinto tilaa yrityksiltä palveluja vain jo saatujen määrärahojen puitteissa. Ellei ole määrärahoja, ostoja ei tehdä.

Kuntalaisilla ja ihmisillä sen sijaan on ”piikki auki” juuri näiden subjektiivisten perusoikeuksiensa johdosta. Valinnanvapausmallissa yrittäjän velvollisuus on ottaa vastaan kaikki asiakkaat ja palvella heitä ilman, että yrittäjä voisi kysyä maakunnalta sitä, onko maakunnalla kassassaan rahaa vai ei. Yrittäjän on voitava luottaa maakunnan maksuvalmiuteen ja valtion maksuhalukkuuteen kaikissa tilanteissa.

Maakuntien rahoitus tulee valtiolta laskennallisiin keskiarvoihin perustuen. Käytännössä joissain maakunnissa tulee väistämättä tilanteita, jossa rahat eivät riitä.

Mistä maakunta saisi mahdollista lisärahoitusta? Miten katetaan rahoitusvaje aikana, jolloin rahoitusviivettä käsitellään ja valtio harkitsee lisärahoitusta? Miten käy, jos harkittu lisärahoitus ei riitä? Kenen laskun maakunta jättää maksamatta? Nämä kysymykset on jätetty maakuntien kehittämisessä avoimiksi.

Ongelma on tiedostettu valinnanvapausmallin valtiosääntöisessä arvioinnissa näin: ”Ehdotettu valinnanvapauslaki ei sisällä säännöksiä maakunnan mahdollisuudesta saada lisärahoitusta, jos suoran valinnan palvelujen tuottaminen osoittautuu olennaisesti kalliimmaksi alueilla, joilla vallitsee markkinapuute tai jota muutoin ovat markkinoiden kannalta epätoivottuja”.

Kun valinnanvapausmalli ei sisällä maakunnan mahdollisuutta lisärahoitukseen, voi rahoitusviiveen kantajaksi jäädä yritys, ellei maakunnalla ole rahaa laskujen maksuun. Yrittäjien edunvalvonnan täytyy terävöityä tässä asiassa. Järjestelmän pitää pystyä turvaamaan tilanne, jossa palveluntuottajan perusteiltaan oikea lasku tulee sovittujen maksuehtojen mukaan maksettua.

Yrittäjän saavat ovat turvattuja sinänsä, koska maakunta ei voi mennä konkurssiin, mutta palveluntuottajan ei pidä joutua maakunnan edes väliaikaiseksi rahoittajaksi. Valtion ja maakunnan välisen rahariidan varaventiilinä olo ei kuulu yrittäjälle. Siksi maakunnille tulee luoda oikeus maksuvalmiuteen, jolla maakunta pystyy suoriutumaan maksuvelvoitteistaan yrityksille ja muille palveluntuottajille.

*Kirjoittaja on yrittäjä ja Kuntien takauskeskuksen hallituksen jäsen.
Kirjoitus on julkaistu Lapin Kansan mielipidesivulla 3.1.2018.*